

Voorzitter: E. Hillekens (GroenLinks)

Namens de raad: J. van Hoorn (GroenLinks), R. Gierkink (PvdA), M. Martinez Doubiani (D66), J. Bosma (PvdD), H. Moerkerk (Stadpartij 100%), F. Mertens (SP), M. Goodijk (S&S), L. Dwarshuis (CU), J. de Haan (CDA), E. Bernabela (PvN)

Namens het college: K. de Wrede (wethouder), R. van Niejenhuis (wethouder)

Namens de griffie: W. Bierman

Krediet St Jansstraat/VRIJDAG

00:15:45

Voorzitter: Een hele goedenavond allemaal. Welkom bij deze meningsvormde sessie over het raadsvoorstel Kredietaanvraag herontwikkeling locatie St. Jansstraat en de herhuisvesting van VRIJDAG. Het is een hele mond vol. Voor deze sessie hebben we 90 minuten beschikbaar. Dat betekent vier minuten per fractie exclusief interrupties, en zestien minuten voor het college. Er heeft zich een inspreker gemeld, we wachten nog even om te kijken of diegene nog komt. Diegene zal het woord dan nog krijgen. We gaan in ieder geval beginnen. Zoals in de voorbereidingsmemo is aangegeven, doen we het in twee termijnen. We gaan gelijk beginnen met de eerste termijn. Welke fractie heeft naar aanleiding van de brief vragen aan het college of wil een eerste reactie geven op het stuk? Wie mag ik het woord geven? D66?

00:16:32

mevrouw Martinez Doubiani (D66): Dank, voorzitter. Ik zal proberen om de volgorde van de memo aan te houden, al moet ik zeggen dat het voor ons wel helder is. Wij zijn voorstander voor het herontwikkelen van de St. Jansstraat en VRIJDAG, maar we hebben wel een paar vragen. Ik begin met vragen die ik heb aan de wethouders. De eerste vraag heeft betrekking tot de dekking. Voor de dekking van het uitvoeren van deze mooie plannen is er nu 12,7 miljoen euro extra nodig. Onze vraag aan het college is of het college de dekking die in de stukken worden voorgesteld voldoende en sterk genoeg inschat voor de uiteindelijke uitvoering? Dit vragen we zodat wij niet achterblijven met een bouwput. Kunnen de plannen ook echt uitgevoerd worden?

00:17:16

mevrouw Martinez Doubiani (D66): De tweede vraag gaat over het ontwerp. Het viel ons op dat er lastig te zien is wat voor verbindingen er zijn met de Nieuwe Markt. Kan de wethouder daar misschien iets meer over zeggen, en ook over of het ontwerp voldoende verbinding brengt met de Nieuwe Markt? Als derde heeft mijn vraag betrekking tot de sociale veiligheid. Wij vroegen ons in het kader van sociale veiligheid bij de herontwikkelingen van de St. Jansstraat en VRIJDAG af of er ook is nagedacht over deze sociale veiligheid tijdens en na de bouw. Uit vele onderzoeken blijkt dat het mogelijk mengen van wonen, werken, horeca en bedrijfspanden het sociale veiligheidsgevoel misschien kan vergroten. Is dat ook meegenomen in de plannen? Tot zover de vragen, straks kom ik in het tweede termijn met de woordvoering. Bedankt, voorzitter.

00:18:19

Voorzitter: Super, dank u wel. De heer Moerkerk is aan de beurt voor de VVD, en voor zichzelf.

00:18:27

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): En voor de Stadspartij. De VVD heeft mij gevraagd om de woordvoering vandaag te doen. U kent de reden, ze zitten een beetje krap qua mensen vanavond. We waren altijd kritisch op het concentreren van VRIJDAG op één locatie, maar inmiddels is het een voldongen feit dat we dat gaan doen. Ik was laatst op werkbezoek bij VRIJDAG en ik ben wel onder de indruk van het werk dat ze verzetten, dus daar wil ik mijn complimenten ook voor uitspreken. Mijn complimenten voor de dingen die ze proberen op te tuigen om met mensen in contact te komen. Er is wel een 'maar'. We zijn wel kritisch over wat er nu aan geld bij moet en of dat ook voldoende gaat zijn. We zien een paar risico's, bijvoorbeeld een leegstand van de commerciële plint en commerciële ruimtes die in de appartementen gerealiseerd worden. Is daar voldoende ruimte voor opgenomen in de budgettering? Dat is een vraag. Verder hebben wij de vraag of er rekening is gehouden met eventuele vertraging door stikstofproblematiek of vergunningskwesties die langer duren dan gedacht. Dat is vraag twee, en ik heb nog een derde vraag. Het rekenkameronderzoek heeft aangetoond dat er een matig krachtig management bij VRIJDAG zit, en dat dat nogal wat extra kosten heeft veroorzaakt in het verleden. De vraag is nu of dat gevaar niet opnieuw dreigt, dat er extra kosten komen vanwege het feit dat er veel verhuisd en geschoven moet worden tussen gebouwen. Is er voldoende ruimte genomen in de budgettering voor de mogelijk tegenvallende kosten? Dat waren mijn vragen.

00:20:00

Voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere fracties met vragen of een eerste reactie? Mevrouw Gierkink van de PvdA.

00:20:07

mevrouw Gierkink (PvdA): Dank u wel, voorzitter. De PvdA is ook blij dat we dit gaan doen. Het is inderdaad jammer dat er extra geld bij moet komen, maar wij denken dat dit het uiteindelijk wel waard gaat zijn. Wij hebben één vraag aan het college. De andere twee gebouwen waar VRIJDAG nu in zit, het Prinsentheater en de beeldende kunst afdeling aan de Walstraat, komen in het bezit van de gemeente. Die gebouwen krijgen daarna waarschijnlijk een woonbestemming. Wij vragen ons af waarom niet onderzocht is of een andere bestemming voor deze gebouwen, zoals het behoud van een cultuurfunctie of een mengvorm, mogelijk is. Dat was het.

00:20:40

Voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even rond, alle vragen zijn daarmee gesteld. Sorry, de Partij voor de Dieren wil nog.

00:20:52

mevrouw Bosma (Partij voor de Dieren): Mag ik nog een vraag stellen? Dank, voorzitter. Ik heb een aantal vragen aan het college. Wat mijn fractie betreft is het grootste struikelblok niet de kosten maar de vernietiging van de natuur, zoals jullie misschien al verwacht hadden. Het gaat om de monumentale boom. We lazen in de effectanalyse dat er in een eerder stadium is gekozen om de bouwplannen te wijzigen, om de binnentuin zo te kunnen

besparen in plaats van te vernietigen. Wij vragen ons daarom af of er na de uitkomst van het onderzoek naar het herplanten of herplaatsen van de boom opnieuw gekeken of die bouwplannen gewijzigd kunnen worden?

00:21:25

mevrouw Bosma (Partij voor de Dieren): Ik heb het technisch nagevraagd, en ik weet dat de ruimte beperkt is omdat het monumentale panden zijn. Deze boom is echter ook monumentaal en wat ons betreft is die waarde groter dan de waarde van de stenen. Uit ambtelijke navraag weten we ook dat de boom gecompenseerd gaat worden op het Kwinkensplein. Halverwege het jaar 2021 is daar ook al een boom geplant, terwijl het onderzoek naar de boom bij VRIJDAG nog liep. Mijn vraag is of die boom die gecompenseerd gaat worden een extra boom is die in 2021 al ingetekend was? Het wordt nu wel heel verwarrend. Kan de wethouder daar iets over zeggen?

00:22:06

mevrouw Bosma (Partij voor de Dieren): Tot slot nog wil ik nog opmerken dat een boom wat ons betreft natuurlijk niet compenseerbaar is. De ecologische waarde van een boom is dat ook niet, ook al doen we dat hier nu wel. Het predicaat 'monumentaal' geeft de waarde van deze boom aan. Daarbij oogt het beleid van de gemeente soms ingewikkeld, omdat ze alles uit de kast trekken om bomen op de Grote Markt te plaatsen en vervolgens één van de weinige bomen in de binnenstad kappen. Wat ons betreft zou het uitgangspunt bij bouwen niet moeten uitgaan van wat we hier in stenen willen hebben staan, maar wat we hier kunnen plaatsen terwijl we rekening houden met de natuur. Tot zover, bedankt.

00:22:49

Voorzitter: Dank u wel. De SP heeft nog een vraag.

00:22:56

mevrouw Mertens (SP): Bedankt. Sorry, dat ging even mis. Ik heb zelf ook nog een vraag. We vroegen ons af of er ook mogelijkheden zijn om voor een goedkopere variant te gaan, want het gaat natuurlijk om enorm veel geld. Zoals eerder is gezegd, lopen we ook het risico dat het nog meer kan gaan kosten. Zouden we niet kunnen kijken of het mogelijk is om toch voor een meer sobere versie te gaan waardoor we binnen het budget kunnen blijven?

00:23:18

Voorzitter: Daar heeft u een vraag over van de meneer De Haan.

00:23:22

de heer De Haan (CDA): Ja, voorzitter. Ik ken de SP ook van de vorige periode. We hadden toen ook discussies over VRIJDAG, en toen hebben jullie daar ook niet mee ingestemd. Jullie waren er toen kritisch op. Het wordt nu natuurlijk nog een stuk duurder, dus ik ben wel even benieuwd. Mocht het niet goedkoper worden, wat is dan de mening van de SP?

00:23:40

mevrouw Mertens (SP): Dat is een lastige situatie. We hebben hiermee ingestemd en het is een raadsbesluit geweest, dus we kunnen het niet zomaar terugdraaien. We zullen er wel voor zijn om deze verhuizing plaats te laten vinden, maar in onze ogen moet dat wel zo goed en goedkoop mogelijk zijn.

00:23:53

Voorzitter: U heeft een vervolgvraag van de heer De Haan.

00:23:56

de heer De Haan (CDA): Voorzitter, omdat de raad in meerderheid toen voor was, ondanks dat het nu dan vele miljoenen extra's kost, is de SP toch voor?

00:24:03

mevrouw Mertens (SP): Als dat nu weer de uitkomst van de discussie is, zullen we daarin meegaan.

00:24:13

Voorzitter: U heeft een vervolgvraag... Of gaat het om de woordvoering? De Partij voor het Noorden.

00:24:18

mevrouw Mertens (SP): Ja, ik heb ook nog een vraag over de kosten. Het was ons niet helemaal duidelijk waar alle kosten precies zitten. Daarnaast zijn we ook heel erg teleurgesteld dat de monumentale bomen niet behouden kunnen worden. Wij hadden het liever anders gezien. Dat was het.

00:24:42

mevrouw Mertens (SP): Een korte herhaling dat het een technische vraag is die van tevoren ook ambtelijk nagevraagd had kunnen worden. Zijn er nog andere partijen die een vraag willen stellen of het woord willen voeren? Ik ga door naar het college voor de beantwoording van de vragen. Er zitten twee wethouders achter mij, wie mag ik het woord geven? Wethouder Van Niejenhuis.

00:25:03

wethouder Van Niejenhuis: Dank u wel, voorzitter. Ik loop het rijtje even langs. D66 vraagt of die twaalf miljoen extra krediet voldoende is voor de uiteindelijke uitvoering. Ja, daar zijn we van overtuigd. Zoals u ook in het stuk even kunnen lezen, houden we echt rekening met nog verdere kostenstijgingen. Er zijn ook een aantal risico's benoemd in het stuk, eveneens als de maatregelen die daarbij horen. We denken echt dat we hiermee voldoende middelen hebben om het plan uit te voeren. Mocht het zo zijn dat uit de inschrijving blijkt dat de aannemers hoger begroten dan wat wij hebben geraamd, zullen we niet direct terugkomen bij de raad om meer geld te vragen. We gaan dan eerst in gesprek met de aannemers om te kijken of er nog besparingsmogelijkheden zijn en of het anders kan.

00:25:46

wethouder Van Niejenhuis: Ik denk dat we op die manier het project heel goed in de vingers hebben. De risico's zijn bekend en we hebben het goed begroot. We vragen niet zomaar om twaalf miljoen extra. Het heeft enerzijds te maken met de scope-uitbreiding van de monumenten die we nu meenemen en anderzijds is het de totaal onverwachte hoge bouwkostenstijgingen waarvan we de oorzaken allemaal kennen. Dat zijn kosten die je in de reguliere begroting niet kunt begroten. Als planoloog vond ik de vraag over welke verbinding er is met de Nieuwe Markt ook heel mooi. De hoek van de Nieuwe Markt is een heel druk punt, dat is de ingang van een fietsenstalling. Het is lastig om VRIJDAG als gebouw heel erg te verbinden aan die plek op de Nieuwe Markt.

00:26:30

wethouder Van Niejenhuis: We hebben er juist voor gekozen om een woongebouw te realiseren op die hoek. Zo maakt het gebouw verbinding met de Nieuwe Markt, en dat sluit ook aan op de volgende vraag die u stelt over sociale veiligheid. Dat daar hoogbouw komt, betekent dat er ogen op straat zijn en dat er op alle tijdstippen van de dag mensen zijn. Dat vergroot de sociale veiligheid. De mix van commerciële voorzieningen, wonen en culturele voorzieningen maakt dat het juist vanwege die reden sociaal veilig zal zijn op de Nieuwe Markt. De Stadspartij vraagt naar de leegstand van de commerciële plint. Ja, dat zou kunnen. We kiezen er als gemeente natuurlijk voor om het gebouw in eigen beheer te houden en te verhuren, in ieder geval voor de eerste jaren. Daar zit altijd een risico op leegstand in. Kijkend naar de markt, de flexibiliteit en kwaliteit die het gebouw biedt en de locatie op de Grote Markt, denken we dat het risico echt zeer beperkt zal zijn.

00:27:30

wethouder Van Niejenhuis: U vraagt ook of er rekening is gehouden met vertragingen, bijvoorbeeld door stikstof of vergunningsprocedures. Van stikstof weten we dat het geen wezenlijke vertraging zal gaan opleveren. We moeten er in de procedure rekening mee houden, omdat je een berekening moet aanleveren bij het bevoegd gezag, namelijk de provincie. We weten dat het enige proceduretijd kost, maar we weten ook dat de waardevolle natuur en Groningen zich op iets grotere afstand van de stad bevindt en het dus in de praktijk geen problemen oplevert. In vergunningprocedures kan altijd vertraging optreden, dus dat kan hier ook gebeuren. Op dit moment is de sloopvergunning in behandeling en de bouwvergunning en omgevingsvergunning zullen ook in behandeling worden genomen. Er kunnen bezwaren komen, dat kan allemaal gebeuren. Het zou vervelend zijn, maar we kunnen het niet volledig voorspellen. We weten natuurlijk wel wat we moeten doen als dat risico optreedt.

00:28:19

Voorzitter: U heeft een korte vervolgvraag van de heer Moerkerk.

00:28:22

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u, voorzitter. Is er een reserve? Is er een speling ingebouwd in de budgettering om dit op te vangen? Of moet er al gesleuteld worden aan de ambitie om binnen de 50 miljoen te blijven indien dit zich te veel voor gaat doen?

00:28:39

Voorzitter: Wethouder Van Niejenhuis?

00:28:40

wethouder Van Niejenhuis: Dank, voorzitter. Ik wachtte even tot ik het woord kreeg, want dat lukte me net niet. Het is niet per se zo dat als het iets langer duurt voordat de vergunning verleend wordt, dat het dan ook duurder wordt. Ik weet niet zeker of dat een antwoord op uw vraag is, maar als er vertraging optreedt gaan we kijken wat we daaraan kunnen doen. We houden natuurlijk altijd rekening met tegenvallers in het project. Een groot aantal van die risico's zijn ook beschreven in het raadsvoorstel, eveneens als de maatregelen die we daar vervolgens voor nemen.

00:29:13

wethouder Van Niejenhuis: Ik ga door naar de vraag van het PvdA over het achterliggende vastgoed. VRIJDAG gaat zich, zoals de raad heeft besloten, concentreren in het centrum van Groningen. Het Prinsentheater en de Walstraat blijven inderdaad achter in de afspraak. Zoals u ook in het raadsvoorstel heeft kunnen lezen, is dat we vrijdag een afspraak hebben gemaakt over tegen welke waarde de gemeente die panden overneemt. Dat is ook al gebeurd, dus de panden worden straks van het grondbedrijf van de gemeente Groningen. Als de raad graag een andere bestemming dan een woonbestemming wil onderzoeken, dan kan dat. We kunnen dat gaan onderzoeken en dan kunnen we ook kijken wat voor bestemmingen dat zouden moeten zijn en welke financiële effecten dat heeft. U vraagt of een creatieve broedplaats misschien mogelijk is, of allerlei andere invullingen. Ik denk dat het goed is om dat ook even te relateren aan het beleid dat we op dit moment het maken zijn ten aanzien van broedplaatsen en wat we doen ten aanzien van woongroepen. Laten we daar nog een keer over doorpraten.

00:30:14

Voorzitter: U heeft daar nog een korte vraag over van mevrouw Martinez Doubiani.

00:30:18

mevrouw Martinez Doubiani (D66): Ja, ik heb even een vraag. Bedankt voor het beantwoorden van onze vragen. Ik heb hier wel een vraag over. Momenteel wordt er voor de businesscase gekeken naar woningen. Op het moment dat we gaan kijken naar andere bestemmingen voor het perceel, heeft dat dan ook impact op die businesscase?

00:30:46

Voorzitter: Wethouder Van Niejenhuis?

00:30:47

wethouder Van Niejenhuis: Nee, dat heeft geen impact op deze businesscase. In het raadsvoorstel staat beschreven dat het grondbedrijf al overeengekomen is met een prijs. De opbrengst voor deze plannen is duidelijk en wordt ook ingezet voor de nieuwbouw. Op het moment dat de raad zegt dat ze een andere functie op die plekken willen, zou dat een lagere opbrengst hebben en leidt dat tot een lagere opbrengst voor ons grondbedrijf. De investeringsruimte voor VRIJDAG verandert dan niet. Nogmaals, wij kunnen dat onderzoeken. Ik denk dat het goed is dat we even doorpraten over wat het college dan precies zou moeten onderzoeken. We kunnen dan ook in beeld brengen welke negatieve of positieve effecten dat op de opbrengst heeft voor het grondbedrijf.

00:31:30

wethouder Van Niejenhuis: Dan de vraag van Partij voor de Dieren over de Ginkgo. Het is een prachtige monumentale boom. Ik heb eerder vandaag al gezegd dat we het niet prettig vinden om te moeten doen. Tegelijkertijd hebben ruimtelijke ontwikkelingsprojecten een hele lange doorlooptijd, zo ook dit project. Voor een aantal fases heeft er besluitvorming plaatsgevonden in deze raad, allereerst over het samenvoegen van een aantal organisaties tot VRIJDAG. Het ging ook om het niet opknappen van bestaande gebouwen terwijl er toch nieuwbouw werd gepleegd. Het ging ook om het plegen van nieuwbouw in het centrum van Groningen op deze plek. De raad heeft in al die fasen meegelopen. In 2020 is de raad ook

geïnformeerd over het feit dat als de raad dit op deze plek wilde, er dan een risico zou kunnen zijn dat de boom misschien niet behouden zou kunnen worden.

00:32:19

wethouder Van Niejenhuis: U vraagt of er daarna nog gekeken is naar optimalisatie. Ja, meerdere keren. Enerzijds omdat we een sober en doelmatig gebouw wilden, en dat is ook gelukt. Anderzijds omdat we wilden dat het aantal vierkante meters zoveel mogelijk ingeperkt werd, zodat de bomen behouden zou kunnen blijven en er een binnenplaats zou overblijven. Het is dus gelukt om het gebouw heel erg te optimaliseren, VRIJDAG gaat in vierkante meters echt significant terug ten opzichte van wat ze nu in de bestaande gebouwen hebben. Het is ook gelukt om de binnentuin te behouden. De binnentuin wordt groen, er komt een groen dak en een nieuwe boom in de binnentuin. Het lukt niet om die ondiepe en breed gewortelde Ginkgo te behouden of te verplaatsen.

00:33:00

wethouder Van Niejenhuis: We zijn niet over één nacht ijs geweest, er is in meerdere rondes op basis van meerdere onderzoeken gekeken wat er mogelijk was. Vorig jaar in juni hebben we de raad geïnformeerd over de boomeffectanalyses en dat het helaas niet ging lukken, en dat is nog steeds het geval. U vraagt ook naar de vervanging. Lukt het om een extra boom te plaatsen op het Kwinkenplein, en is dat een extra boom ten opzichte van de plannen die het college al had? Ja, dat is een extra boom. Ik denk ook dat het goed is om toe te voegen dat we overal bekijken waar we een extra boom kunnen plaatsen. We zijn bezig met het uitvoeringsprogramma Binnenstad, en ook voor die hoek van de stad worden nu ontwerpen gemaakt. We hebben het een paar weken geleden met de raad besproken. Het projectteam heeft ook daar de opdracht om een boom toe te voegen waar het mogelijk is. Formeel gezien moeten we deze boom vervangen, en dat gaan we ook zeker doen met een hele forse boom. We blijven continu bekijken waar we meer bomen kunnen toevoegen in de binnenstad, want dat is echt heel hard nodig.

00:34:00

wethouder Van Niejenhuis: De SP-voorzitter vraagt naar een goedkopere variant. Is dat mogelijk? Ja, dat is mogelijk, maar daar moet je weer helemaal opnieuw beginnen. Tegelijkertijd is het niet mogelijk, want we hebben het projectteam op pad gestuurd met de taak om een sober en doelmatig gebouw te ontwikkelen. Tijdens het werkbezoek van het ontwerp van het gebouw hebben jullie dit kunnen zien. Ik denk dat het een prachtig, maar ook een sober en doelmatig gebouw is. Je kan deze kwaliteit niet realiseren tegen een significant lager bedrag. Als het echt met lagere kosten gedaan moet worden, ga je een gebouw opleveren wat qua functionaliteiten niet tegemoetkomt aan de eisen die we hebben gesteld. Het voldoet dan niet aan het programma en de kwaliteit die VRIJDAG biedt. Ik denk dat ik daar genoeg over gezegd heb.

00:34:48

wethouder Van Niejenhuis: De partij voor het Noorden vraagt zich af waar alle kosten in zitten. Ik kan daar wel een uur over praten, maar dat zal ik u besparen. Ik denk dat het ook wel in het stuk staat. Ik denk dat u het misschien heeft over de meerkosten of het totale bedrag. De meerkosten zitten enerzijds in de scope-uitbreiding. De doelstelling is om de monumenten die eerder zijn aangekondigd maar niet zijn becijferd op kosten nu wel mee te

nemen in deze aanpak. Dat is ook logisch. De raad wil ook dat het college maatschappelijk vastgoed van de gemeente verduurzaamt en dat we dat snel, efficiënt en doelmatig doen. We doen dat door het nu in één bouwstroom mee te nemen. Zo is er maar één keer overlast en hebben we één keer kosten. Aan de andere kant ligt het ook aan de materiaalkostenstijging.

00:35:40

Voorzitter: Dank u wel. Ik begreep dat wethouder De Wrede ook nog wil reageren?

00:35:43

wethouder De Wrede: Ja. Dank u wel, voorzitter. De heer Moerkerk refereerde net naar de fusie. VRIJDAG is natuurlijk ontstaan uit de stedelijke muziekschool Groningen en het kunstencentrum Groningen. Destijds stonden niet alle neuzen dezelfde kant op. Ik kan de heer Moerkerk echter verzekeren dat het op dit moment wel zo is en dat het hele personeel uitkijkt naar de verhuizing. Alle verhuiskosten zijn overigens ook in de begroting meegenomen.

00:36:22

wethouder De Wrede: Dank u wel. Ik heb even meegeschreven en volgens mij zijn alle vragen beantwoord. Zijn er mensen die nog geen antwoord hebben op hun vraag? Helemaal goed, dan gaan we door naar de tweede termijn. Oh, Mevrouw Bosma van de Partij voor de Dieren. Excuus, alweer.

00:36:37

mevrouw Bosma (Partij voor de Dieren): Bedankt, alweer. Ik wil graag kort reageren. Ik vind het heel fijn dat de boom echt een extra boom is boven op de vastgestelde vergroening van de binnenstad. Ik heb wel een correctie, want slechts de helft van de binnentuin wordt behouden. De andere helft wordt wel vernietigd, helaas. De tuin blijft niet in zijn geheel.

00:36:54

Voorzitter: Waarvan akte. We gaan door naar de tweede termijn. Zoals ik al zei, is er ruimte voor onderling debat op basis van wat in de eerste termijn naar voren is gebracht en de reactie van de wethouder. Als u moties of amendementen overweegt, is het ook een ideaal moment om die aan te kondigen. We hebben nog een krappe 60 minuten daarvoor. Welke fractie wil als eerste aan het woord? Meneer De Haan van het CDA?

00:37:21

de heer De Haan (CDA): Dank u wel. Voorzitter, dit is natuurlijk een discussie die al lang loopt, namelijk sinds 2012. Het CDA heeft later in 2017 ook aangegeven dat we graag met VRIJDAG willen nadenken over nieuwe huisvesting. Dat is nodig omdat er sprake is van drie oude gebouwen waarin de duurzaamheid niet op orde is en de doelstellingen ook niet voldoende behaald kunnen worden. Het CDA heeft echter ook in 2017 aangegeven dat we vinden dat nieuwbouw gefinancierd moet worden vanuit huuropbrengsten en de verkoop van eigen panden. Dat was in 2020 niet het geval en is nu, drie jaar later, nog minder het geval. Er is gekozen om het tekort aan te vullen vanuit het meerjarenperspectief, de begroting en de exploitatie vanuit het Forum. Het CDA had echter graag gezien dat deze bedragen voor andere doelen werden bestemd. Er wordt al jarenlang enorme hoeveelheden geld in de binnenstad geïnvesteerd en wij vinden dat dit minder moet, dat zal u niet

verrassen. Wij verbazen ons wel vaker over hoe makkelijk het telkens lijkt te zijn om extra miljoenen te vinden voor binnenstadsprojecten, terwijl je op veel andere vlakken moet strijden voor tienduizenden euro's.

00:38:26

Voorzitter: U heeft een vraag van de ChristenUnie.

00:38:29

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Voorzitter, dank u wel. Meneer de Haan zegt dat ze vinden dat de huur de investeringen moet terugverdienen. Stelt u dan voor dat we de huur en de prijs van kaartjes bij VRIJDAG dan ook flink omhoog gaan gooien? Zo wordt cultuur toch onbereikbaar?

00:38:48

de heer De Haan (CDA): Dat is een terechte vraag. Ik zou er later iets over zeggen, maar ik kan nu wel een antwoord geven. Het CDA heeft altijd gezegd dat we een locatie zoals deze in de binnenstad hier niet geschikt voor hadden gevonden. We hadden liever gekeken naar een andere, goedkopere locatie. Bijvoorbeeld in de noordelijke wijken of ergens anders, maar iets dat past in de hele lijn van het college. Wij hadden liever een plan gezien dat past binnen de financiën, en niet een plan zoals degene die nu voorligt.

00:39:13

Voorzitter: U heeft een korte vervolgvraag van de heer Van Hoorn.

00:39:17

de heer Van Hoorn (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik zal mijn best doen om het kort te houden. De heer De Haan geeft in het begin van zijn betoog aan hoeveel waarde hij eraan hecht en hoezeer hij de doelstellingen van VRIJDAG ondersteunt. Tegelijkertijd wordt als oplossing aangeboden om het te verplaatsen naar de buitenwijken, terwijl de bereikbaarheid en de toegankelijkheid juist een kerndoelstelling voor VRIJDAG is. Hoe rijmt de heer De Haan dat met elkaar?

00:39:39

de heer De Haan (CDA): Ten eerste vind ik deze plek niet de meest bereikbare plek. Ik weet niet of u wel eens met de auto gaat, ik denk het niet. Dit is niet de meest bereikbare plek wat mij betreft, dus daar hadden we betere locaties voor kunnen vinden. Ik denk dat het voor veel mensen ook een heel eind weg is.

00:39:55

Voorzitter: U heeft nog een korte vervolgvraag van de ChristenUnie, met de mededeling om via de voorzitter te spreken.

00:40:00

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u, voorzitter. We hebben een parkeerplaats in het Forum. Ik begin wel over het Forum. We hebben een bushalte bij de stadsschouwburg en een fietsenkelder om de hoek. Wanneer is iets voor u wel bereikbaar?

00:40:16

de heer De Haan (CDA): Wanneer iets voor mij wel bereikbaar is? Misschien een mooie locatie langs de ringweg. Laten we het bijvoorbeeld over het Forum hebben. Niet iedereen

heeft het geld om zijn auto daar te parkeren. Wat mij betreft maakt dat het geen hele toegankelijke locatie om je auto neer te zetten. Het grootste argument wat ons betreft...

00:40:34

Voorzitter: Voordat u daarmee doorgaat, heeft u een korte vraag van mevrouw Goodijk.

00:40:38

mevrouw Goodijk (Student en Stad): Ja, dank u wel. Het mooie van VRIJDAG is volgens mij juist dat VRIJDAG naar de wijken toe komt. We zagen een studio in Selwerd en er was laatst een ontwerpwedstrijd in Beijum. Hoezo zijn ze niet bereikbaar in de wijken?

00:40:52

de heer De Haan (CDA): Ik had beter mijn hele woordvoering eerst kunnen doen, maar ik ben het helemaal met u eens. Het is prachtig wat VRIJDAG allemaal doet, die complimenten heb ik hier ook staan. VRIJDAG in de Buurt, de cultuurcoaches in de wijk en De Wijk De Wereld zijn allemaal supermooie dingen waar wij ook hartstikke blij mee zijn. We zijn ook helemaal niet tegen VRIJDAG, dat wil ik hier heel duidelijk maken. Wij hebben groot hart voor de amateurkunst en amateurtoneel, dus wij vinden VRIJDAG prachtig. We zijn alleen niet tegen deze plannen op deze manier. We hebben dat in 2017 en 2020 aangegeven en ik geef het hier nu weer aan. Het lijkt mij geen verrassend verhaal. Het gaat nu twaalf miljoen extra kosten. Wij zijn daar geen voorstander van en hadden dat geld liever op een andere manier besteed.

00:41:32

Voorzitter: U heeft nog een korte vraag van de heer Van Hoorn.

00:41:35

de heer Van Hoorn (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Wat ik lastig vind... Ik hoor dat de heer De Haan onderschrijft wat de doelstellingen zijn en wat er bereikt is. Tegelijkertijd klinkt het alsof de heer De Haan voorstander is van wat ze doen en wat ze willen bereiken, maar het geen geld mag kosten. Hoe legt u dat dan uit?

00:41:52

de heer De Haan (CDA): Het mag geen geld kosten? Naar welke woordvoering heeft de heer Van Hoorn geluisterd? Ik zeg toch dat het wel geld mag kosten vanuit de huuropbrengst of de verkoop van panden. Wellicht kunnen we daar nog iets bij doen, maar 50 miljoen is al heel iets anders dan de eerste 30 miljoen waar we in principe ook al tegen waren. Natuurlijk mag het best wel iets kosten, maar dit is voor het CDA te veel. Het lijkt me ook helemaal niet verrassend als de heer Van Hoorn, die al een tijdje meeloopt in deze raad, de woordvoeringslijn van het CDA het afgelopen jaar ook heeft gevolgd op dit punt. Ik vind de verontwaardiging ook een beetje nep. Voorzitter, ik heb het meeste denk ik wel gehad.

00:42:31

de heer De Haan (CDA): Wat ons betreft hadden we dus gekeken naar een andere en goedkopere locatie. Ik had daarbij nog wat hoop gevestigd op de SP, maar ik ben benieuwd of ze daar straks nog iets over kunnen vertellen. Ik heb de complimenten voor VRIJDAG ook al gegeven, mijn complimenten voor al het mooie werk dat ze doen. Wij zijn echt niet tegen VRIJDAG. Sterker nog, ik was er twee weken geleden, toen heb ik genoten van een voorstelling van één van de kinderen uit mijn klas die daaraan meedeed. Deze locatie is en was daar wat ons betreft niet voor geschikt en is tevens ook te duur. Het is pijnlijk voor

VRIJDAG omdat ze al bijna tien jaar wachten op nieuwe huisvesting, dat begrijp ik. Wij hadden toch graag gezien dat het op een goedkopere alternatieve locatie werd geplaatst.

00:43:14

Voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik vervolgens het woord geven? Ja, GroenLinks.

00:43:17

de heer Van Hoorn (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik neem het vanavond even waar voor een collega die er helaas niet bij kan zijn. Voorzitter, VRIJDAG biedt mensen binnen de amateurkunst de mogelijkheid om erachter te komen wat ze leuk vinden. Zo kunnen ze hun eigen talenten ontwikkelen of op een laagdrempelige manier met kunst en cultuur in aanraking komen. Zo houden we kunst en cultuur voor iedereen ook toegankelijk, niet alleen in figuurlijke maar ook in letterlijke zin. Juist met deze investering maken we VRIJDAG ook extra toegankelijk voor mensen waar dat niet vanzelfsprekend voor is. Voorzitter, VRIJDAG is het centrum van de amateurkunst in Groningen. Het is belangrijk voor onze cultuureducatie en is daarom een essentiële schakel in het culturele plaatje van onze gemeente. De nieuwe huisvesting zal het effect wat VRIJDAG nu heeft, en alle goede dingen die het doet, alleen maar versterken.

00:44:07

de heer Van Hoorn (GroenLinks): De locatie midden in de stad vergroot de herkenbaarheid, vindbaarheid en toegankelijkheid van VRIJDAG, zoals ik al had gezegd. Dit maakt voor ons dat het samen met deze centrale locatie alleen maar zal bijdragen aan de dynamiek van onze mooie binnenstad. Niet alleen de mogelijkheden voor kruisbestuiving met de nabijgelegen culturele locaties zoals het Forum, als evenementen als Eurosonic Noorderslag maken ons enthousiast. Voorzitter, het zal u niet verbazen, maar ook het extra geld dat wordt uitgetrokken om te investeren in duurzaamheid en circulariteit stemt mijn fractie enthousiast. Samengevat is GroenLinks voorstander van het voorstel dat wij vandaag bespreken. Voorzitter, tot slot ben ik aangekomen bij het geld... Excuus, ik dacht dat ik een interruptie zag.

00:44:57

Voorzitter: Mijn excuses, u heeft een vraag van de heer Moerkerk.

00:45:01

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Ja, ik heb een klein vraagje. Dank, voorzitter. De scope wordt uitgebreid waardoor het plan veel duurder wordt. De gemeente investeert in vastgoed en gaat het verhuren, en dat maakt het veel duurder. Is die toevoeging wel nuttig voor VRIJDAG? Hoe ziet u dat?

00:45:20

de heer Van Hoorn (GroenLinks): We hebben hier natuurlijk een totaalproject te pakken waar meerdere componenten in zitten. Het gaat om een investering in de binnenstad, een investering in cultuur en inderdaad ook een investering in VRIJDAG. Het behoud van monumentale panden en daarin investeren zodat zij langdurig en duurzaam mee kunnen, vind ik een goede toevoeging aan het project. Het is een te verantwoorden uitgave en daarmee ook een te verantwoorden verhoging van het bedrag dat we uitgeven. Volgens mij is dat het antwoord op uw vraag. Voorzitter, qua financiering is het voorstel af en toe lastig

te volgen. Dit heeft te maken met de voorverslagen en de uitwerking van zowel eerdere als meer recente voorstellen die wij hebben aangenomen. Het maakt het af en toe onnodig ingewikkeld om mee te krijgen wat er op financieel vlak gebeurt.

00:46:08

de heer Van Hoorn (GroenLinks): Voorzitter, het toont wel echt directe meerwaarde als wij met zijn allen vaker integraal gaan afwegen en op dat moment ook keuzes over onze financiën gaan maken. Namens mijn fractie de oproep om dit vooral te gaan doen als het in lijn is met wat het college voornemens is. Voorzitter, ik ga het afronden. Ik had het zojuist over het geld, maar het gaat met name om wat wij doen met het geld. Op welke manier voegen wij waarde toe? Met dit voorstel investeren wij fors. We investeren fors in de cultuur, in de amateurkunst en in Groningen. Voorzitter, had ik liever gezien dat de prijsstijgingen in de bouw tot een minder grote verhoging hadden geleid? Vanzelfsprekend, maar dit neemt niet weg dat de investering die wij nu doen wat ons betreft iedere euro meer dan waard is. Dank u wel, voorzitter.

00:46:59

Voorzitter: Dank u wel. Het woord is aan D66, mevrouw Martinez Doubiani?

00:47:04

mevrouw Martinez Doubiani (D66): Ja, dank u wel. Als gemeente hebben wij verschillende ambities en ambities voor cultuur. Het is voor meerdere fracties hier niet vreemd, maar D66 is al jaren pleitbezorger voor de cultuursector en staat hier ook voor. We staan ook voor VRIJDAG en ons veelzijdige Groningse culturele leven dat aantrekkelijk en toegankelijk dient te blijven voor onze inwoners en bezoekers buiten onze gemeente. Dat geldt ook voor de herontwikkeling van de Nieuwe Markt en de St. Jansstraat. Hoewel kunst en cultuur in het verleden niet altijd veel waardering heeft gekregen of misschien nog steeds niet krijgt in bepaalde situaties, staat het wel aan de basis van onze samenleving.

00:47:54

mevrouw Martinez Doubiani (D66): Ik wil benadrukken dat deze waarde wat ons betreft niet in geld is uit te drukken. Ik blijf het maar herhalen: een divers en cultureel leven inspireert ons en brengt ons tot nieuwe inzichten en ideeën. Bovenal verbindt het ons ook. VRIJDAG is door ons aangewezen als de steunpilaar voor de amateurkunst en de cultuureducatie op scholen, en ze zijn ook in de wijken te vinden. Het is ook de plek waar jong en oud en nieuwkomers gestimuleerd worden in hun talenten. Als je het hebt over cultuur voor iedereen, betekent dit ook dat je als gemeente de taak hebt om culturele voorzieningen op orde te hebben, toegankelijk te houden en daar ook te investeren. Wij vinden dat we met de investering die nu wordt gedaan in de herhuisvesting van VRIJDAG, ook investeren in de cultuurmakers van morgen. Ik zal het kort houden. Wij zijn voorstander van dit project, dat waren wij al en dat zijn we nog steeds. Daar hou ik het bij, voorzitter.

00:48:55

Voorzitter: Dank u wel. De ChristenUnie is aan de beurt voor de woordvoering.

00:48:59

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u wel, voorzitter. Wij zijn ook voorstander van dit project en zijn blij met dit voorstel. Het is een heel interessant debat, vind ik. Het gaat om 50

miljoen euro, wat heel veel geld is. We hebben eerder inderdaad al 35 miljoen met elkaar belegd. Ik zie nu een paar fracties die zich afvragen of dit niet te veel geld is. D66 zei net dat ze vinden dat cultuur niet uit te drukken is in geld. Mijn fractie doet dat wel, en wij vinden het 50 miljoen euro waard. Het verbindt namelijk heel veel dingen waar we in deze raad volgens mij van links tot rechts aandacht voor willen hebben. De één wil een mooie binnenstad, de ander wil het groen hebben en de volgende wil een sober gebouw maken. Zo verbinden we in dit gebied volgens mij heel veel kansen met elkaar.

00:50:01

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Mijn fractie is ook blij dat we cultuur niet naar een plek toe verdringen voor dingen die meer geld opleveren. Op die manier kijken we volgens mij op een hele economische manier naar de waarde van bouwgrond in binnensteden, en dat zouden we volgens mij niet moeten doen. Ik vind het mooi dat het college dit plan heeft doorgezet en ervoor heeft gekozen om cultuur een prominente plek in Groningen te geven. Mijn fractie is blij met dit voorstel. We zien dat er meer gedaan wordt, en dat wordt inderdaad gedaan met meer geld. Ik denk dat het goed is om even stil te staan bij de nacalculatie van het Forum, waarbij we zagen dat we door vertragingen ontzettend veel geld overhielden. Nu kost het ons meer geld door stijgende bouwkosten. Ik denk dat het een kwestie van geven en nemen is en dat we dat risico bij elk project lopen. Met al deze argumenten zijn wij blij dat het voorstel er ligt en steunen wij het.

00:51:13

Voorzitter: Dat was de punt waar ik op wachtte, want u heeft een vraag van de heer De Haan.

00:51:17

de heer De Haan (CDA): Voorzitter, er zijn een paar dingen in de afgelopen woordvoeringen waar ik me wel een beetje aan stoort. Het is niet in geld uit te drukken? Dat heb ik met zoveel dingen. Mijn liefde voor FC Groningen is ook niet meer geld uit te drukken, maar om nou morgen tien miljoen naar ze over te maken als gemeente... Daar krijg ik de handen hier ook niet voor op elkaar, denk ik. Voorzitter, nu hoor ik de ChristenUnie zeggen dat het wel een prominente plek verdient. Ik denk dat de ChristenUnie een grachtengordelpartij zoals GroenLinks begint te worden. Alsof de binnenstad de enige prominente plek is. Alsof Paddepoel, Helpman of Ten Boer geen mooie prominente plekken zijn. Is iets pas belangrijk of prominent als het in de binnenstad zit? Dat is wel een beetje een rare opmerking. Is de ChristenUnie dat met mij eens?

00:52:09

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Volgens mij heb ik niet gezegd dat prominente plekken niet op andere plekken te vinden zijn of dat Ten Boer een plek is zonder de waarde die de binnenstad heeft. Dat is volgens mij niet zo. We hebben het recent nog gehad over de waarde van voorzieningen in dorpen zoals Ten Boer, dus dat ben ik niet met u eens. Wat ik probeerde te zeggen is dat in de binnenstad van Groningen een hele mooie bereikbare plek is die centraal ligt voor veel inwoners in onze gemeente. Cultuur verdient daar een mooie plek, vind ik. Omdat de binnenstad een dure plek is om te bouwen en te verhuren, zou het volgens mij geen discussie moeten over dat daar alleen hoogrenderende en economisch

rendabele bedrijven of horecagelegenheden zouden moeten zitten. Daar moet je als gemeente ook plek voor maken, en daar zou je dan in moeten investeren.

00:53:05

Voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik vervolgens het woord geven? Student en Stad?

00:53:11

mevrouw Goodijk (Student en Stad): Bedankt, voorzitter. Twee weken geleden hadden wij het genoegen om met de raad op werkbezoek te gaan bij VRIJDAG. Aan de ene kant werden we op de hoogte gebracht van de plannen, maar aan de andere kant kregen we ook een kijkje in de keuken wat betreft haar werkzaamheden. Het kwam neer op het volgende: VRIJDAG is niet in één zin samen te vatten. De instelling zet zich overduidelijk in voor alle Groningers en probeert ook hen die de weg naar kunst en cultuur doorgaans zelf niet vinden, te bereiken. Met name de activiteiten in de wijken vond ik ontroerend en waardevol. Ik hoef jullie niet te vertellen hoe belangrijk deze eerste kennismaking met kunst en cultuur überhaupt is. VRIJDAG weet deze kennismaking met kunst cultuur te combineren met het tegengaan van kansengelijkheid, jeugdcriminaliteit, eenzaamheid en onzekerheid. Daarom wil ik hierbij mijn lof uitspreken voor VRIJDAG zelf.

00:54:02

mevrouw Goodijk (Student en Stad): Dan over de herhuisvesting. Natuurlijk vinden wij het ook niet leuk dat er nog eens twaalf miljoen extra nodig is om de herhuisvesting te realiseren, want het is een fors bedrag. Het is dan ook zeer onfortuinlijk dat de bouwprizen zo enorm gestegen zijn en dat het verduurzamen en toegankelijk maken van monumentale panden zo gecompliceerd blijkt. Het is wat mijn fractie betreft echter wel nodig. We zien aan de ene kant dat het vorige krediet überhaupt niet het volledige project dekke en aan de andere kant is er wel degelijk getracht om de kosten zo laag mogelijk te houden. We moeten nu eenmaal rekening houden met de risico's en onstuimigheid van de huidige bouwmarkt. Echter kent het project van de verbouwing en herhuisvesting van VRIJDAG nog steeds complexe en financiële risico's, waar de wethouder al even aan refereerde. Mijn fractie wil de organisatie en opdrachtgever daarom oproepen om deze risico's niet uit het oog te verliezen en sterk in te zetten op financiële beheersing. Mocht er ondanks de uitgesproken verwachtingen van de wethouder zojuist alsnog een onverwachte ontwikkeling zijn, willen wij daar als raad uiteraard graag tijdig over geïnformeerd worden. Al met al vinden wij het belang van VRIJDAG dus zwaarder wegen, en we vinden dat er een prachtig ontwerp ligt. Daarom zullen wij dit voorstel steunen. Hopelijk kan VRIJDAG straks met een duurzamere en efficiëntere huisvesting en bedrijfsvoering meer investeren in de eigen activiteiten in de binnenstad en de wijk. Dank je wel.

00:55:34

Voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik het woord geven? De PvdA?

00:55:37

mevrouw Gierkink (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat het inmiddels duidelijk is dat VRIJDAG heel belangrijk is voor de amateurkunst. Omdat mensen hier kunnen kennismaken met cultuur en zichzelf kunnen ontwikkelen, is deze investering uiteindelijk een investering in de gehele culturele sector van Groningen. Dit nieuwe gebouw zal ook gaan functioneren als poort naar de wijken, en daar zijn we heel erg blij mee. We zijn als PvdA natuurlijk voor

gemengde wijken waar VRIJDAG aan bijdraagt met VRIJDAG in de buurt. We zijn ook voor een gemengde binnenstad waar dit soort mooie culturele voorzieningen te vinden zijn. Voor gemengde wijken zou het ook mooi zijn als we de culturele functies die de andere twee panden nu vervullen ook kunnen behouden. Deze panden hebben allebei een rijke en culturele geschiedenis, en we weten inmiddels allemaal dat er een groot tekort aan ruimte voor kunstenaars is. Zeker nu het nieuwe broedplaatsenbeleid eraan komt lijkt het ons een mooie kans om te onderzoeken wat de financiële effecten hiervan zijn. Zoals de wethouder zei... Nee? Oké.

00:56:44

Voorzitter: Maak je zin maar af.

00:56:44

mevrouw Gierkink (PvdA): Zoals de wethouder zei, kunnen de effecten hiervan onderzocht worden als de raad dat wil? Dit raadslid is daar in ieder geval groot voorstander van, dus daar zou ik dan bij de raad graag een motie over willen indienen.

00:56:57

Voorzitter: U heeft nog een vraag van de heer De Haan.

00:56:59

de heer De Haan (CDA): Voorzitter, ik denk dat de raad dollartekens in de ogen heeft gekregen naar het zien van het resultaat van de jaarrekening vandaag. We hebben het hier vandaag over een behoorlijk extra bedrag, namelijk twaalf miljoen. Zoals ik in mijn woordvoering aangaf is het soms al lastig om tienduizenden euro's voor sommige projecten te vinden. Nu komt de Partij van de Arbeid ook nog met een voorstel om extra geld uit te gaan geven, terwijl het al best lastig is om dit bedrag uit te moeten geven. Vindt de Partij van de Arbeid dat niet een beetje ingewikkeld?

00:57:38

mevrouw Gierkink (PvdA): Ik heb de PvdA nergens horen zeggen dat we meer geld uit moeten geven, alleen dat we moeten onderzoeken wat de financiële effecten zijn. Dat weten we namelijk niet. Het zal waarschijnlijk meer geld kosten, maar het broedplaatsenbeleid komt er binnenkort aan. Als we dan nu kijken wat voor locaties we hebben, waaronder deze locaties die nu dus vrijkomen, zou het juist mooi zijn als we die kunnen meenemen. Als het echt teveel geld kost, zijn we natuurlijk ook realistisch.

00:58:05

Voorzitter: Dat levert een vervolgvraag op van de heer De Haan.

00:58:09

de heer De Haan (CDA): Dit is natuurlijk een beetje een gemene vraag, maar u voelt hem vast al aankomen. Hoeveel geld is te veel geld? Ik heb net gehoord dat cultuur niet uit te drukken is in geld. Wat is voor de Partij van de Arbeid dan te veel geld? Kunt u daar een kleine indicatie van geven?

00:58:25

mevrouw Gierkink (PvdA): Ik denk dat het heel erg ligt aan de rest van het broedplaatsenbeleid. Ik kan hier wel met een ton of tien miljoen gaan strooien, maar ik denk niet dat we er veel verder mee komen in dit debat als we niet weten hoeveel geld het is. Het

lijkt me goed om eerst te laten uitzoeken hoeveel geld dat gaat zijn en we daarna met zijn allen kijken of we dat het waard vinden. Ik ga het ook niet in mijn eentje bepalen, natuurlijk. Ik ben klaar met mijn woordvoering.

00:58:52

Voorzitter: Helemaal goed, dank u wel. De SP is aan de beurt voor de woordvoering

00:58:57

mevrouw Mertens (SP): Ja, dank je wel. In 2020 hebben we dit plan gemaakt om de verschillende locaties van VRIJDAG naar één groot gebouw in het centrum van Groningen te verhuizen. Hier was de SP toen op tegen omdat het haaks staat op het idee van VRIJDAG, namelijk laagdrempelige cultuur voor iedereen. In ons idee past dit veel beter in de wijken zelf in plaats van in het centrum. De inwoners maken de plek en zij kunnen hier beter toegang toe krijgen dan wanneer alles in het centrum plaatsvindt. Het feit dat deze plek dan ook prominent zou zijn is volgens mij niet waar we naar zouden moeten kijken. Dit geld zou ook geïnvesteerd kunnen worden in cultuur in plaats van alleen maar in gebouwen. Er is nu weer 12,7 miljoen nodig. Je ziet de laatste tijd wel vaker dat er bij dit soort grote bouwprojecten meer geld nodig is. Dit is niet het enige project, we zien het bijvoorbeeld ook bij het Forum en de nieuwe Oosterpoort.

00:59:49

Voorzitter: U heeft een vraag van de PvdA.

00:59:51

mevrouw Gierink (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik vroeg me af of de SP het met de PvdA eens is dat één van de grootste verantwoordelijkheden op het gebied van cultuur van de gemeente juist in de stenen zit.

01:00:02

mevrouw Mertens (SP): Een deel ervan zeker, maar het hoeft niet per se in de binnenstad of in een heel duur gebouw te zijn. Het kan soms juist ook in de wijk zitten. Daarmee kan je de mensen die je wil betrekken nog beter betrekken, waardoor het een betere investering is dan in het centrum.

01:00:15

Voorzitter: U heeft een vervolgvraag van de heer Van Hoorn.

01:00:17

de heer Van Hoorn (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik zou de vraag iets simpeler willen maken. Is de SP het met mij eens dat investeren in cultuur ook gaat om het investeren in een plek voor cultuur?

01:00:27

mevrouw Mertens (SP): Ja, ik ben het zeker met je eens. Wij zien dat ook. Het is echter niet altijd de enige investering. Ik denk dat er, vooral op het gebied van cultuur, veel meer nodig is dan alleen maar plek. Er wordt nu heel makkelijk gekeken naar een goede samenwerking met bijvoorbeeld het Forum, terwijl je ook zou kunnen zeggen dat je meer wil samenwerken met broedplaatsen om cultuur nog meer te stimuleren en jongere kunstenaars daarmee in aanraking te laten komen.

01:00:50

Voorzitter: Dat levert nog een vervolgvraag op van D66.

01:00:53

mevrouw Martinez Doubiani (D66): Dank je wel, voorzitter. Ik heb niet alleen een vervolgvraag, ik wil ook even iets pareren. Er wordt gezegd dat cultuur duur is en het goedkoper moet, en dat het niet in geld uit te drukken is. Wat ik daarmee bedoelde is dat de intrinsieke waarde voor ons niet in geld uit te drukken is. Ik moet even nadenken over de vraag die ik wou stellen aan de SP. U heeft het over het feit dat dit een te duur gebouw is en we daar niet zoveel geld in moeten investeren. Wanneer is het voor u en uw partij dan goed genoeg? We weten allemaal dat wij hier nu in gaan investeren voor de lange termijn, voor de aankomende 40 jaar. We investeren dan ook in de makers die hier ontstaan en groeien.

01:01:44

mevrouw Mertens (SP): We kunnen natuurlijk heel ver doorgaan. Zoals je zelf al zei, is cultuur niet in waarde uit te drukken. Daarin investeren is ook belangrijk. Ik denk dat de locatie voor ons belangrijker was dan het geld. Het feit dat alles nu naar het centrum verhuist zien wij als een negatiever iets dan het prijskaartje, maar dat hoort erbij. De wethouder heeft net uitgelegd dat er zo sober mogelijk naar gekeken wordt. Ik denk dat dit soort dingen veel beter in de wijk zelf kunnen plaatsvinden zodat de buurt er ook een invloed in heeft. Zo hebben ze inspraak in wat voor hen belangrijk is binnen cultuur. Het is niet iets voor een ivoren toren in het centrum waar er weinig mensen mee in aanraking komen.

01:02:23

mevrouw Mertens (SP): Ik vind dat we onszelf met dit project hebben vastgezet, want we weten allemaal dat de financiën er de komende tijd niet beter op gaan worden. Om weer zoveel geld uit te geven aan een project... Ik vraag me af of we dat geld überhaupt hebben. Helaas hebben we ook al besloten dat het gebouw er moet komen. Zoals al aangegeven is, is het lastig om de plannen aan te passen en erop terug te komen. We zijn al heel ver in het proces, dus het zou ook zonde zijn om dat nu compleet stop te zetten als we er al in geïnvesteerd hebben. Misschien kunnen we nog wel kijken hoe het goedkoper of anders kunnen aanpakken.

01:02:54

Voorzitter: U heeft een korte vraag van meneer De Haan.

01:02:56

de heer De Haan (CDA): Voorzitter, gaat de SP daar ook een voorstel voor doen? Om het goedkoper te gaan doen?

01:03:02

mevrouw Mertens (SP): Ik heb daar zelf geen voorstel voor, dus ik zou deze niet indienen. We hebben net ook te horen gekregen dat het lastig is om uit te zoeken. Laten we dit vooral meenemen met zijn allen.

01:03:14

mevrouw Martinez Doubiani (D66): U heeft nog een vraag van de heer Dwarshuis, wel via de voorzitter graag.

01:03:17

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Dank u, voorzitter. Ik heb het idee dat ik meestal wel via de voorzitter spreek, maar het is weer mislukt. Ik hoor de SP vragen of het misschien iets goedkoper kan. Ik kan me dan iets meer vinden in meneer De Haan die zegt dat hij het te duur vindt en het daarom niet wil doen. Ik heb de wethouder net horen zeggen dat het soberder moet en al sober is. Hij heeft zijn uiterste best gedaan. Wat wilt u dan? Zo wordt het volgens mij een lelijk pand en zonder functies die we willen hebben. Zit u niet een beetje tussen twee vuren?

01:03:59

mevrouw Mertens (SP): Ja, dat snap ik. We vinden het ook zeker een lastige situatie, dat wil ik ook beamen. Als we de tijd terug konden draaien en daar op andere manier stemmingen over zouden kunnen hebben, zou ik daar natuurlijk voor zijn. Helaas is het al gebeurd en moeten we met dit besluit leren leven. Ik denk dat er op dit moment niet veel andere opties zijn dan de stekker eruit trekken, wat zonde is van het onderzoek en de investeringen die al gedaan zijn, of er toch mee doorgaan. Daar zullen we ons dan toch bij inschikken, zoals eerder al is aangegeven.

01:04:26

Voorzitter: U heeft nog een laatste vraag van meneer Van Hoorn.

01:04:29

de heer Van Hoorn (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij om te horen dat de SP en GroenLinks uiteindelijk tot dezelfde conclusie komen. Ik denk dat ik het iets positiever heb uitgelegd. Wat ik dan graag zou willen voorstellen aan de SP... Kunnen we samen kijken of we in plaats van focussen op waar de locatie niet had moeten zijn, kunnen focussen op hoe we de cultuur meer naar de wijk toe kunnen brengen? Misschien dat we elkaar daarin kunnen vinden.

01:04:55

mevrouw Mertens (SP): Ik denk dat dat een heel goed idee is, en dat zouden we sowieso op meer locaties moeten doen. Daar kunnen we ons wel in vinden.

01:05:02

mevrouw Mertens (SP): Daarmee bent u ook door uw tijd heen. Ik ga door naar de volgende woordvoering van de heer Moerkerk.

01:05:09

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Dank u wel, voorzitter. De worsteling die ik een beetje ervaar bij de SP, leeft ook bij de Stadspartij en ook bij de VVD, denk ik. We gunnen VRIJDAG een mooi gebouw en een toekomst, en we zien het cruciale werk dat VRIJDAG doet. Daar mag geen twijfel over bestaan, maar we voelen ons wel een beetje voor het blok gezet. Naar één centrale plek toe heeft niet altijd onze voorkeur gehad, maar dat is een raadsbesluit dus daar zijn we ondertussen al. Nu komt er twaalf miljoen bij, en voelen wij ons een beetje voor het blok gezet. De scope wordt ondertussen ook vergroot. Die monumenten stonden er drie of vier jaar geleden ook al toen het ging over de eerste investering. Waarom worden we hier nu zo mee geconfronteerd en gaan we nu misschien makkelijk in één keer twaalf miljoen euro meer investeren?

01:06:02

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Dwarshuis.

01:06:06

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Voorzitter, ik ken beide partijen als hele realistische partijen die goed nadenken over het uitgeven van geld. Ik zie een college dat volgens mij netjes met een uitgebreid voorstel komt. Het voorstel is ook uitgebreider dan het was. Het bevat ontzettend veel dingen die waarde hebben voor veel fracties in de raad. Het gaat dan over duurzaamheid, het goed aanpakken van de omgeving en het invullen van cultuur. Is dat het voor u niet waard?

01:06:45

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Wij vinden een investering in een nieuw gebouw voor VRIJDAG het wel waard. We schikken ons in de lijn die drie jaar geleden uitgelegd is, waarin is gezegd dat het 38 miljoen euro gaat kosten. Nu komt daar toch nog weer twaalf miljoen euro bij. We investeren ook in extra panden eromheen en in een commerciële plint die VRIJDAG niet gaat gebruiken. We vinden het uiteindelijk best een flink bouwwerk worden, waar ook flink veel middelen heen moeten in een tijd die misschien meer soberheid vraagt. Het dilemma voor ons is dat we de stekker er niet uit willen halen. Ik wil ook helemaal niet de indruk wekken dat we de stekker eruit gaan trekken, want ik vind dat VRIJDAG dat niet verdient. VRIJDAG verdient nu een keuze en voortgang. Het is moeilijk om hier een definitief standpunt over te bepalen. Ik hoor de SP zeggen dat ze zich er maar in schikken. Ik weet niet zeker of wij ons daar zo in gaan schikken, maar we gunnen VRIJDAG wel voortgang. We willen ons niet opstellen als een partij die hierop tegen is. Ik laat het hierbij.

01:07:46

Voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik dan het woord geven? Partij voor het Noorden?

01:07:51

mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Bedankt, voorzitter. Er wordt al jaren gewerkt aan het plan voor de huisvesting van VRIJDAG. Ondanks dat het een sober gebouw is, vindt de Partij voor het Noorden de kosten van de uitbreiding aan de hoge kant. De projecten van VRIJDAG in de buurt en op scholen zijn ook succesvol, is een verbouwing dan wel nodig? Er wordt al zoveel geïnvesteerd in de binnenstad. Er zijn zoveel wijken en dorpen waar ook hoognodig in geïnvesteerd dient te worden, maar alles gaat weer naar de binnenstad. Dan over de locaties, de Walstraat en het Prinsentheater.

01:08:27

Voorzitter: Voordat u verder gaat, heeft u een vraag van GroenLinks.

01:08:32

de heer Van Hoorn (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Als trots onderdeel van deze coalitie ben ik er ook trots op dat wij ons juist hartstikke hard maken voor de noordelijke wijken. We investeren in de energietransitie, in het onderwijs en in gebouwen door de hele gemeente. Hoe rijmt de Partij voor het Noorden dat met de uitspraak dat alles weer naar de binnenstad gaat? Waar is dat op gebaseerd?

01:08:57

mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Nou, niet alles gaat naar de binnenstad, maar dat wordt wel het meest geïnvesteerd in de binnenstad. Dat kan je wel zien aan de bedragen van verschillende projecten die we de afgelopen tijd langs hebben zien komen.

01:09:08

Voorzitter: Dat levert nog een vervolgvraag op.

01:09:12

de heer Van Hoorn (GroenLinks): Is mevrouw Bernabela het met me eens dat het dan beter is om in plaats van te zeggen dat alles gaat naar de binnenstad gaat, te zeggen dat er te veel naar de binnenstad gaat? Voorzitter, als mijn collega zegt dat alles naar de binnenstad gaat, schept ze daarmee ook een bepaald beeld. Wat ik dan wel aan u vraag, via de voorzitter... De kosten vindt u te veel, maar tegelijkertijd onderschrijft u VRIJDAG ook. Wat zou u dan willen laten en wat zou u aan VRIJDAG willen vragen om niet meer te doen?

01:09:46

mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Dat is moeilijk te zeggen, want zoals we net al hoorde van de wethouder is alles duurder geworden. Ik ben geen bouwexpert en dat wordt volgens mij ook niet van mij verwacht. Je kan de kosten dan nog steeds wel hoog vinden. Wij waren er ook niet bij toen uiteindelijk is besloten om het in één gebouw te doen, dus dat kunt u ons ook niet aanrekenen. Dan over de locaties, de Walstraat en het Prinsentheater. De Walstraat is van oudsher al bedoeld voor de ontwikkeling van creatief talent, en het Prinsentheater staat bekend om het amateurtheater. Als dat nu zou veranderen, zouden we dat jammer vinden. Zoals nu blijkt, kunnen we het er later nog over hebben. Wij zouden net als de PvdA ook graag zien dat deze gebouwen hun creatieve functie behouden en misschien ten goede kunnen komen aan het broedplaatsenbeleid. Wij blijven het toch jammer vinden dat de monumentale boom niet behouden kan blijven. Er wordt wel een nieuwe boom geplant, maar het plan wat we nu zien is minder groen dan het zou moeten zijn.

01:10:43

mevrouw Bernabela (Partij voor het Noorden): Er is erg veel hittestress in de binnenstad. Het gebouw zou wat ons betreft veel meer mogen vergroenen, denk aan gevelgroen en niet aan bloembakken met een paar violen erin. Op de tekeningen zien wij het groen wat wij graag zouden willen niet terug, en dit zouden we graag anders zien. Cultuur is belangrijk en daar zijn wij zeker voor. We zijn minder tevreden met de kosten en de centralisering van deze cultuur. We zouden liever meer kunst en cultuur in de wijken zien. Daarbij is VRIJDAG natuurlijk niet de enige speler, de zelfstandige kunstenaars en andere culturele instellingen horen daar ook bij. Dat was het.

01:11:18

Voorzitter: Bedankt. Welke fractie mag ik dan het woord geven? Niemand meer? Ik kijk even naar het college of zij behoefte hebben aan een korte reactie. Wethouder Van Niejenhuis?

01:11:33

wethouder Van Niejenhuis: Voorzitter, dank u wel. De heer Moerkerk van de Stadspartij voelt zich voor het blok gezet met de investeringsvraag die het college doet. Misschien is het goed om het daar even over te hebben, want dat is absoluut niet de bedoeling. Dat is denk ik ook niet de manier waarop het college opereert. We hebben de raad jarenlang

meegenomen in dit project. We hebben steeds deelbesluiten opgehaald over het samenvoegen van de organisaties, het kiezen van de locatie en het kiezen van de nieuwbouw. In communicatie richting de raad en de samenleving is eerder al aangegeven dat het in de lijn der verwachting zou kunnen liggen dat je de monumenten ook een keer moet doen en dat je die misschien wel mee zou moeten nemen. Er is toen gezegd dat we dat moesten onderzoeken, en dat hebben we nu ook gedaan. We komen nu met het voorstel om dat in één keer te doen. Zo kan ik nog wel even doorgaan. We hebben een proces van jaren met elkaar doorlopen waarin de raad steeds heeft meegepraat en een richting voor heeft uitgesproken. Het college heeft daar uitvoering aan gegeven. Het zou dus niet zo moeten zijn dat u zich voor het blok gezet voelt.

01:12:42

Voorzitter: U heeft een korte vraag van de heer Moerkerk.

01:12:47

Voorzitter: Ik lig ook niet wakker van het feit dat ik voor het blok gezet word, maar het is wel zo dat de scope op een verrassende manier wordt uitgebreid. Misschien had u er ook nog wel een parkeergarage onder willen stoppen en hadden we daar nog een keer tien miljoen extra voor moeten betalen. Er komt op een gegeven moment een punt waarop we moeten zeggen dat we dit niet willen. Ik wil niet tegen VRIJDAG zeggen dat we het niet willen. Dat is het gevoel wat we hebben. Er ligt ergens een grens waarop we toch echt een keer nee moeten gaan zeggen. Een parkeergarage vind ik nog best een goed idee, misschien.

01:13:22

Voorzitter: Wethouder van Niejenhuis?

01:13:28

wethouder Van Niejenhuis: Het college heeft het idee van een parkeergarage niet overwogen. Er ligt een hele mooie parkeergarage onder het Forum en die garage kan nog beter benut worden. Het zou de exploitatie van die parkeergarage alleen maar verbeteren, dus dat gaan we eerst doen. Overigens is het denk ik niet zo dat er heel veel mensen met de auto naar dit gebouw van VRIJDAG zullen komen. Ik wil nog iets zeggen over het andere punt wat u maakt, want dat hangt er wel mee samen. U heeft het over de scope-uitbreiding van die monumenten met een woonfunctie of commerciële functies. Misschien is het nog niet voldoende duidelijk geworden door het raadsvoorstel, maar zonder de woonfunctie en de commerciële functies was dit niet mogelijk geweest. Wij vragen een groter investeringsbedrag van de raad, maar als we de andere functies niet aan dit gebouw hadden toegevoegd, was dit niet mogelijk geweest. De exploitatie wordt stevig verbeterd door de opbrengsten vanuit de huur die het gemeentelijk vastgoedbedrijf binnenkrijgt vanuit de winkels en woningen.

01:14:22

wethouder Van Niejenhuis: Als we eenzijdig hadden gezegd dat we dit programma voor VRIJDAG willen realiseren en alle andere functies weg hadden gelaten, hadden wij u om een lager investeringsbedrag gevraagd. We hadden dan wel een structureel hogere bijdrage van deze raad gevraagd omdat deze functie nu eenmaal geen kostendekkende huuropbrengst kan opleveren. Zo zit het verhaal in elkaar. Deze scope-uitbreiding maakt het juist mogelijk dat dit gebeurt. Dat weet u ook, want u bent als raad meegenomen in dit hele proces. Ik

richt mij even tot de heer De Haan. U zegt dat geld voor de binnenstad altijd makkelijk te vinden is, terwijl tienduizenden euro's krijgen voor andere plekken niet te doen is. Voorzitter, staat u mij een kleine opsomming toe? Ik vind dit wel een leuk debat om even te voeren met elkaar.

01:15:10

wethouder Van Niejenhuis: Hoe kijkt het CDA naar de enorme investering die de gemeente Groningen doet in het sociaal domein, in de wijkvernieuwing, in de warmtenetten met name in de wijkvernieuwing? Hoe kijkt het CDA naar de grote gebiedsontwikkelingen waar we duizenden woningen bouwen, de herontwikkeling van centrum Paddepoel, de herontwikkeling van het Koopmansplein in Ten Boer en de herontwikkeling van het Haderaplein in Haren? Of de energietransitie voor alle Groningers en het aanpakken van alle wegen en straten om ze veilig en klimaatbestendig te maken? Of de sportvoorzieningen en integrale huisvestingsplannen en voor het vernieuwen van al het onderwijs, de tientallen miljoenen? De investeringen die dit college en deze raad in de binnenstad doen, zijn een vlekje vergeleken met alle andere investeringen die we doen.

01:15:48

Voorzitter: U krijgt daar een korte reactie op van de heer De Haan.

01:15:50

de heer De Haan (CDA): Voorzitter, dit is een prima opsomming. U kan prima doorgaan, het is een leuke show. Nee, even serieus. Voorzitter, serieus. De ChristenUnie noemde het net al, we hebben het vorige week over het Koopmansplein in Ten Boer gehad. Weet je hoelang ze daar al wachten? Als dat in de binnenstad was geweest... Ik vind het een beetje een vervelend spelletje. Wij zijn natuurlijk ook wel enthousiast over sommige dingen die er in de binnenstad gebeuren, maar dit vind ik echt een irritante houding. Ga lekker verder met de opsomming, prima dat er vandaag plannen zijn voor in Haren. Dit was volgens mij niet nodig.

01:16:30

Voorzitter: Wethouder van Niejenhuis?

01:16:35

wethouder Van Niejenhuis: Ik heb geen behoefte om hierop te reageren, voorzitter.

01:16:39

Voorzitter: Dan gaan wij richting een afronding. Kan het voorstel conform naar de raad van 21 juni? Of zijn er nog fracties die een motie of amendement willen indienen? Ja, ik zie een motie of amendement bij de PvdA en bij de Partij voor het Noorden of de VVD. Allebei, misschien wel. Het is een overweging bij de ChristenUnie.

01:17:02

de heer Dwarshuis (ChristenUnie): Ik wil een punt van orde maken, voorzitter. Ik zou het wel vervelend vinden om het debat zo te eindigen, want ik snap de frustratie bij de heer De Haan wel. Volgens mij komt dit het debat niet ten goede. Ik voel een persoonlijke ondertoon naar elkaar, en dat is denk ik niet goed voor het politieke debat. Misschien is dat ook iets om even in de wandelgangen te bespreken.

01:17:29

de heer De Haan (CDA): Voorzitter, wat mij betreft is die ondertoon er niet en gaat een debat

soms zo. Als ik daarin te fel was, dan... Ik sta voor het CDA en het CDA staat al jaren voor het feit dat wij vinden dat er veel geïnvesteerd wordt in de binnenstad. Volgens mij is dat ook niet zonder reden als je kijkt naar wat daar allemaal wel gebeurt. Je kan dat inderdaad een vlekje noemen, maar wij zien dat niet als een vlekje.

01:17:55

Voorzitter: Ik wil nog even terug naar de afronding waar we mee bezig waren. Volgens mij is dit inmiddels afgerond. Meneer Moerkerk, u kondigde een motie of amendement aan. Heeft u een korte toelichting over de inhoud daarvan?

01:18:07

de heer Moerkerk (Stadspartij 100% voor Groningen): Nee, ik kondig aan niet te kunnen bepalen voor de VVD of het conform is.

01:18:12

Voorzitter: Oké, dan hebben we de PvdA genoteerd. Ik wil het hiermee afsluiten. Ik dank u allen voor uw inbreng en wens u nog een hele fijne avond.